

Серія: Історія. – 2018.- Вип. 26.

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

ISSN 2411-2143

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 8414 від 06.02.2004 р.*

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

СЕРІЯ:

ІСТОРІЯ

ВИПУСК ХХVІ

**ВІННИЦЯ
2018**

Наукові записки ВДПУ ім. М.М. Коцюбинського

УДК 9
ББК 63.3(0)
Н-34

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Вип. 26. Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. О.А. Мельничука. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. – 354 с.

Збірник включений до переліку наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з історичних наук (Наказ МОН України №528 від 12.05.2015 р.)

Видання включено до міжнародної наукометричної бази INDEX COPERNICUS

Статті збірника прирівнюються до публікацій у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз відповідно до вимог наказу МОН України від 17.10.2012 р. № 1112 (зі змінами, внесеними наказом МОН України від 03.12.2012 р. №1380)

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №10 від 28 лютого 2018 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

О.А. Мельничук – доктор історичних наук, професор (головний редактор);
Ю.А. Зінько – кандидат історичних наук, доцент (заступник головного редактора);
А.В. Войнаровський – кандидат історичних наук, доцент (відповідальний секретар);
С.Д. Гальчак – доктор історичних наук, професор;
В.М. Даниленко – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України;
О.А. Коляструк – доктор історичних наук, професор;
П.М. Кравченко – кандидат історичних наук, доцент;
О.І. Криворучко – кандидат історичних наук, доцент;
Казімеж Латак – доктор габілітований, професор (Польща);
Г.Г. Лазько – доктор історичних наук, професор (Білорусь);
Лех Мруз – доктор габілітований, професор (Польща);
Ю.І. Поп – доктор історичних наук, професор;
О.П. Реєнт – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України;
І.М. Романюк – доктор історичних наук, професор;
Ю.С. Степанчук – кандидат історичних наук, доцент.

Адреса редакційної колегії:

21001, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корп. 3, кім. 323. тел. (0432) 26-71-33.
e-mail: naukzapvdpu@meta.ua; <http://www.naukzapvdpu.esy.es>

Відповідальні за випуск: О.А. Мельничук, А.В. Войнаровський.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Н.М. Чорна – доктор історичних наук, професор;
К.І. Левчук – доктор історичних наук, професор;
Г.М. Стародубець – доктор історичних наук, професор.

Анастасія Покляцька Загальна характеристика розвитку сатиричної періодики СРСР 1920-30-х рр.	250
Александр Протасов «Истсоцстрах внушает страх?» Дела и дни Комиссии по изучению истории социального страхования (1926 – 1930 гг.)	254
Інна Мазур, Анатолій Войнаровський Військова служба в Республіці Корея: вплив громадськості та масової культури	260
Євгеній Кисенко-Романюк, Тетяна Неприцька Ініціатива Європейської Комісії «е-Європа – інформаційне суспільство для всіх» (1999-2005 рр.)	267
Наталія Чорна Політика Польщі щодо України: акценти й тенденції розвитку в 1991-2015 рр.	271
Євгеній Жмур, Олександр Неприцький Символи візуальної ідентифікації у національному брендингу Республіки Польщі наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	276

ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРИОГРАФІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ

Тетяна Каросва Інскрипт як історичне джерело	282
Ольга Грабовська Джерельна база пам'яткознавчого дослідження цегли	286
Владлен Орлов Історико-релігійні дослідження Сергія Мельгунова та їх роль у вітчизняній історіографії історії релігії та церкви ХІХ – початку ХХ ст. (джерелознавчий аналіз)	293
Ольга Владига Михайло Грушевський як організатор археографічної праці: технічні аспекти	297
Олександр Криворучко Еволюція ідеї російського федералізму в статтях Михайла Грушевського періоду УЦР	302
Ігор Ратушняк Антигетьманське повстання на Поділлі у спогадах В. Рейнбота	307
Ольга Мурашова Джерела до вивчення соціальної політики радянської влади в Україні 20-х рр. ХХ ст.	312
Ірина Батирєва Деякі сторінки з життя окупованої Вінниці у листах і спогадах очевидців (1941-1944 рр.)	316

2. Ghurkovskiy V. Zarubizhnyj dosvid formuvannja informacijnogho suspiljstva: perspektivy adaptaciji v Ukrajinі // Publichne upravlinnja: teorija ta praktyka. 2010. № 2. S. 51-57.
3. Frontczak T. Polska gmina wobec wyzwań społeczeństwa informacyjnego. Poznań: Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, 2003. 88 с.
4. Goban-Klas T., Sienkiewicz P. Społeczeństwo informacyjne: Szanse, zagrożenia, wyzwania. Kraków: Fundacja Postępu Telekomunikacji, 1999. 175 с.
5. Webster F. Theories of the Information Society. London and New York: Routledge, 2002. 302 с.
6. Prodi launches "eEurope" Initiative to accelerate Europe's transformation into an Information Society // European Commission. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-99-953_en.htm (data zvernennia: 18.12.2017)
7. eEurope - an Information Society for All. Progress Report. Brussels: Office for Official Publications of the European Communities, 2001. 27 p.
8. The Lisbon European Council – an agenda of economic and social renewal for Europe: Contribution of the European Commission to the special European council in Lisbon 23-34th March 2000. URL: http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/lisbon_en.pdf (data zvernennia: 18.12.2017)
9. eEurope 2002: An Information Society For All Action Plan prepared by the Council and the European Commission for the Feira European Council 19-20 June 2000. Brussels: Council of the European Union Commission of the European Communities, 14.6.2000. 30 p.
10. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. eEurope 2005: An information society for all An Action Plan to be presented in view of the Sevilla European Council, 21/22 June 2002. Brussels: Council of the European Union Commission of the European Communities, 28.5.2002. 23 p.

Статтю подано до редколегії 13.02.2018 р.

УДК 327(477) «20–21»

Наталія Чорна

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету,
доктор історичних наук, доцент (Україна)

Політика Польщі щодо України: акценти й тенденції розвитку в 1991-2015 рр.

Анотація. Проаналізовано генезу політики Польщі щодо України впродовж 1991–2005 рр., визначено чинники, що зумовлювали її зміст та спрямованість розвитку. Значну увагу приділено політичній компоненті співпраці між двома державами, зокрема пов'язану зі сприянням офіційною Варшавою успіхам реалізації Україною європейського вибору зовнішньої політики. Акцентовано на ролі президентського чинника у розбудові між Україною та Польщею взаємин стратегічного партнерства. Визначено виклики та ризики, випробовування якими впродовж визначеного періоду пройшли стосунки сторін.

Ключові слова: Україна, Республіка Польща, стратегічне партнерство, зовнішня політика, європейська інтеграція.

Розпад соціалістичного табору та вивільнення Польщі з «тісних обійм» кремлівського керівництва вже впродовж 1990-х рр. позначилися суттєвими зрушеннями на політиці офіційної Варшави щодо України. Так, 2 грудня 1991 р. Республіка Польща першою серед держав світового співтовариства визнала незалежність України, 4 січня 1992 р. започаткувала з нею дипломатичні взаємини, а 18 травня 1992 р. підписала Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво. У 1996 р. стосунки між двома державами вийшли на рівень стратегічного партнерства.

Чимдалі, все більш очевидно ставала готовність офіційної Варшави сприяти Україні в налагодженні «мостів співпраці» з провідними державами Європи та світу (насамперед США), міжнародними організаціями. Не викликає заперечень, посередництвом зміцнення міжнародної суб'єктності України Республіка Польща мала на меті не допустити повторного її включення в сферу інтересів Кремля, а заразом, захистити власний східний кордон від можливих проявів російської агресії, та зміцнитися як лідер. Центрально-Східної Європи. Запорукою посилення ваги Польщі в європейському співтоваристві, окрім того, сприймалася інтеграція України до ЄС та НАТО – у Варшаві, як знаємо, в цьому серйозно зацікавлені.

Зважаючи на пріоритетність для Польщі взаємин із НАТО та ЄС, упродовж всього періоду незалежного державотворення її стосунки з Україною були значно підпорядковані успіхам співпраці з союзниками. Так, наприклад, доки нашою державою не було вирішене питання ядерної зброї, а позиція провідних держав Заходу та США щодо цього була категоричною, польсько-українські взаємини були характерні деяким гальмуванням. Давали про себе знати також «справа майора А. Лисенка» та незгода офіційного Києва щодо розширення на Схід кордонів Альянсу. Та з відмовою України від ядерної зброї, приєднанням до Програми НАТО «Партнерство заради миру» й офіційним проголошенням президентом Л. Кучмою згоди на «східне розширення» НАТО політика Польщі щодо неї істотно нормалізувалася.

На користь активізації співпраці між нашими двома державами значно позначилися президентські вибори в Польщі наприкінці 1995 р. та прихід до влади А. Квасневського. Маючи на меті якнайшвидше забезпечити Польщі вступ до НАТО та ЄС, успіхи держави на обраному шляху новий керівник пов'язав з утвердженням РП як провідника українських інтересів на рівні європейсько-атлантичного співтовариства. Так, з ініціативи А. Квасневського, в червні 1996 р. президент України Л. Кучма був запрошений до участі в неофіційній зустрічі глав держав європейського регіону, що відбулася в Ланьцуті, в 1996 р. Україна набула членства в Центральноевропейській ініціативі, в 1997 р. підписала Хартію про особливе партнерство з НАТО, в 1999 р. отримала прихильну до себе «Спільну стратегію ЄС».

Україна показово виявилася підтримка президентом А. Квасневським України на поч. ХХІ ст., позначеного «касетним скандалом» та «кольчужною справою», що спричинили до катастрофічного погіршення міжнародного її авторитету. Так, всупереч позиції світового співтовариства, очільник РП не лише не відмовився від взаємин з офіційним Києвом, а навпаки, ініціював низку заходів, покликаних виправити ситуацію. Цьому, зокрема, покликані були сприяти зустрічі А. Квасневського з Л. Кучмою в Казімежі Дольному (березень 2001 р.), переговори в Ланьцуті (червень 2001 р.) та міжнародна конференція «Україна в Європі», за участю високого рівня європейських політиків, представників НАТО та Європейського Союзу організована у Варшаві (жовтень 2002 р.). У грудні 2002 р. на Копенгагенському саміті ЄС Польща презентувала політику «східного виміру», що мала стати головним інструментом політики Брюсселя щодо України та Молдови і, можливо, Білорусі.

Вступ Польщі до ЄС (2004 р.), аналогічно приєднанню до НАТО (1999 р.), всупереч негативним прогнозам, не лише не спричинив до погіршення взаємин між нашими двома державами, а навпаки, навіть дещо їх активізував. Так, вже в вересні 2000 р. Польща перебрала на себе виконання місії координатора дій НАТО в Україні, в жовтні 2004 р. на засіданні очільників МЗС держав-членів Євроспільноти презентувала розроблений у співпраці з Німеччиною план політики ЄС щодо України.

Наступне зростання інтересу Польщі до української тематики було спричинене Помаранчевою революцією. Зусиллями президента А. Квасневського події в Україні не лише склали головне питання європейської політики, але й зайняли визначне місце в біографії як самого глави РП, польських та євросоюзних високопосадовців, так і тисяч поляків, які особисто були присутні на київському Майдані, підтримували його учасників численними акціями на території Польщі. Завдяки активній позиції А. Квасневського, зокрема, особистій участі в ролі міжнародного посередника в роботі круглого столу між владою та опозицією (26 листопада, 1 та 6 грудня 2004 р.), ситуацію в Україні вдалося врегулювати мирним шляхом. Помітним є «польський слід» також і в суттєвому зміцненні авторитету нашої держави на рівні провідних європейських інститутів: згадати хоча б факт прийняття Європейським Парламентом Резолюції щодо України (13 січня 2005 р.) [7], підготовленої за активної участі польських євродепутатів та не без тиску на керівництво ЄС А. Квасневського, який діяв у тісній співпраці з литовським колегою В. Адамкусом.

Із перемогою на парламентських виборах 25 вересня 2005 р. політичної партії «Право і Справедливість» та приходом до влади 23 грудня 2005 р. президента Л. Качинського, внаслідок чого ключові посади в державі вперше за роки незалежності зосередилися в руках переважно націонал-консерваторів, політика Польщі щодо України не зазнала суттєвих змін: палкий прихильник поглядів Ю. Пілсудського, до взаємин з нашою державою Л. Качинський підходив із позиції максимального сприяння та налаштованості на наступний розвиток взаємин стратегічного партнерства. Зацікавлений у наблизенні України до головних інститутів Заходу, Л. Качинський, як відомо, осмислював його у зв'язку зі збільшенням дистанції у стосунках по лінії Варшава – Москва. Таким чином поглиблення співпраці з Україною, відбувалося ціною погіршення польсько-російських взаємин. Так, упродовж 2006–2010 р. очільник РП шість разів із візитами приїжджав до України та п'ятнадцять разів вітав українського колегу на польській території. Починаючи з першого візиту до Києва (28 лютого 2006 р.) і надалі він незмінно констатував готовність Польщі сприяти Україні в просуванні шляхом європейської інтеграції, ділитися польським досвідом реформ та адаптації до союзних стандартів [5]. Важливим пунктом

політики президента Л. Качинського було також сприяння Україні в розбудові контактів із НАТО: конкретних успіхів, зокрема, вдалося досягти в утилізації розміщеного на території України ракетного палива, започаткуванні литовсько-польсько-українського батальйону.

Не зазнала суттєвих змін політика Польщі щодо України також і з приходом до влади в листопаді 2007 р. Громадянської платформи й початком прем'єрства Д. Туска: в зовнішньополітичній програмі його кабінету взаємини з Україною значилися серед п'яти пріоритетів РП. Так, у березні 2008 р. на зустрічі з українським колегою у Києві Д. Туск заявив про прагнення наступного розвитку стратегічного партнерства між нашими двома державами, а вже 26 травня на засіданні Ради ЄС із Загальної політики Європейського Союзу та Ради з питань міжнародних відносин у Брюсселі польськими урядовцями була презентована програма «Східне партнерство»: розроблена в співпраці зі шведськими колегами й адресована шістьом державам Східної Європи, зокрема, Україні, вона передбачала зміцнення їхньої співпраці з Європейським Союзом.

Щоправда, з приходом до влади президента Л. Качинського, у взаєминах сторін з'явився також новий елемент – «політика пам'яті», – розвінчування якого попередники намагалися не допускати. Як пам'ятаємо, в 1997 р. зусиллями президентів А. Квасневського та Л. Кучми було підписано заяву «До порозуміння та єднання», у 2003 р. з нагоди 60-ї річниці трагедії на Волині спільну заяву зробили парламенти держав-сусідів, слідом за ними із нотою про примирення виступили президенти. Та 15 липня 2009 р. – уперше на високому офіційному рівні (постановою парламенту РП) – антипольську операцію ОУН і УПА в Західній Україні було названо «етнічною чисткою з ознаками геноциду» [1]. І, попри те, що вихід «привидів минулого» назовні, на переконання багатьох польських урядовців, насправді покликаний мати позитивні наслідки для взаємин з Україною, зміна суспільного дискурсу в Польщі заклала передумови до його продовження українською стороною та спричинила до невітшних наслідків. «За незламність духу у відстоюванні національної ідеї, виявлені героїзму і самопожертви у боротьбі за незалежну Українську державу» 20 січня 2010 р. президент В. Ющенко присвоїв звання Герой України С. Бандері [6]. Враховуючи одіозність постаті керівника ОУН для поляків, рішення українського президента викликало колосальний резонанс у Польщі та, за словами экс-прем'єр-міністра РП Л. Міллера, ознаменувало «похорон східної політики президента Леха Качинського» [8].

Суттєве збільшення дистанції в політиці офіційної Варшави щодо України, а разом наростання напруження в взаєминах між двома державами очевидним стало з перемогою на президентських виборах в Україні В. Януковича й обранням на посаду глави уряду М. Азарова, а пізніше – трагічною загибеллю в авіакатастрофі під Смоленськом Л. Качинського та приходом до влади президента Б. Коморовського. Так, у той час, як прагматично налаштований Б. Коморовський, на відміну від прихильних «месіанської місії» Польщі щодо України А. Квасневського та Л. Качинського, очікував, коли ж сприяння поляками Україні нарешті принесе конкретні результати [2], офіційний Київ пішов на поглиблення співпраці з Російською Федерацією та проголосив позаблоковий статус України, а в 2011 р., коли в Польщі готувалися до піврічної (протягом липня – грудня) президенції в Раді ЄС й чекали на наближення України до ЄС, команда В. Януковича – М. Азарова розпочала масштабні репресії проти опозиції. У підсумку, у Брюсселі відмовилося від поглиблення співпраці з нашою державою та на невизначений термін відтермінували підписання угоди про асоціацію.

Перетворення України на непростого для Польщі партнера, щоправда, не спричинило до повного згортання контактів між нашими двома державами. Навпаки, зустрічі вищих посадовців навіть дещо почастишали: впродовж одного лише 2012 р. президенти й прем'єри зустрічалися понад два десятка разів, постійними були телефонні розмови, обмін листами. На користь співпраці позначився успішно проведений чемпіонат з футболу «Євро – 2012». І хоча українська влада надалі вживала антидемократичних заходів, а проголошені реформи реалізовувалися здебільшого на папері, в 2013 р. цілком реальною виявилася перспектива підписання нашої державою Угоди про асоціацію з ЄС. Та цього, як знаємо, не сталося: на Вільнюському саміті «Східного партнерства» (листопад 2013 р.) делегація на чолі з президентом В. Януковичем відмовилася від підписання угоди. Польсько-українські взаємини на найвищому рівні, як наслідок, опинилися в найгіршій за багато років фазі [4, с. 280].

Масові акції громадського невдоволення, що їх спричинили дії української влади, увінчані втечею з держави президента В. Януковича та групи найближчих його соратників, аналогічно подіям 2004–2005 рр., зустріли широку підтримку польських громадян. Незацікавлений в перетворенні України в сателіта Кремля, активно контактувати з українською громадськістю продовжував президент Б. Коморовський. Зусиллями польської сторони українська тематика в черговий раз перетворилася на головний предмет розмов на рівні провідних союзних інститутів, вищого керівництва держав-членів ЄС. І, нарешті, не без участі польської сторони можливими стали головні успіхи, що їх у поствільнюський період таки вдалося досягти нашої державі:

.....
підписання політичної (21 березня 2014 р.) та економічної (27 червня 2014 р.) частин Угоди про асоціацію з ЄС і наступної синхронної її ратифікації з Європейським парламентом (16 вересня 2014 р.).

З обранням Президента України П. Порошенка (травень 2014 р.) та відновленням курсу на європейську інтеграцію, активізація співпраці з офіційним Києвом вкотре перетворилася на ключове завдання польської зовнішньої політики. Зростання зацікавленості РП в партнерстві з нашою державою, безперечно, засвідчив вже червневий 2014 р. візит П. Порошенка до Варшави: організований з ініціативи Б. Коморовського він відбувся напередодні інавгурації українського президента та співпав з відзначенням 25-ої річниці перших у посткомуністичний період польської історії демократичних виборів до парламенту. Другий – тепер уже очільник держави – офіційний візит П. Порошенка до Варшави мав місце 17–18 грудня 2014 р. та співпав із підписанням Б. Коморовським ратифікованої Сеймом та Сенатом Угоди про асоціацію України з ЄС.

9 квітня 2015 р. під час візиту до Києва президент Б. Коморовський, виступаючи перед ВРУ з промовою наголошував на збереженні Польською державою відкритості до України, а також наступному сприянні офіційною Варшавою європейським її устремлінням. Окрім того, президент РП високо оцінив зусилля сторін щодо подолання важкої спадщини спільного минулого та висловив надію, що конфлікти, якими багата історія поляків та українців, не будуть впливати на сучасні відносини між двома державами. Попри труднощі, впродовж понад двох останніх десятиліть на шляху взаємного примирення, як відомо, сторонам таки вдалося досягти певних успіхів, серед яких – відкриття пам'ятника українським в'язням табору Явожно, загиблим внаслідок операції «Вісла» (23 травня 1998 р.), меморіального комплексу польським офіцерам у Харкові (17 червня 2000 р.), Цвинтаря Орлят у Львові (24 червня 2005 р.), ін. Та того ж самого дня, фактично одразу по виступі президента Б. Коморовського у Верховній Раді України, українські парламентарі схвалили закон «Про правовий статус і вшанування пам'яті борців за незалежність України в ХХ ст.», згідно якого армії ОУН, УПА, УНР та ЗУНР були визнані борцями за українську незалежність. Правильний погляду вшанування пам'яті бійців за незалежність України та неприпустимий з позиції польської сторони, він спричинив до чергового резонансу в польському суспільстві, а разом, на переконання президента Б. Коморовського, «в принципі унеможливив історичний польсько-український діалог» [3]. І вже наступний розвиток подій, як знаємо, надав цьому чимало підтверджень.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Волинь: невдала спроба «остаточного вирішення» наукової проблеми. URL: <http://ukrreal.info/ru/Analitik/119413-volin-nevdala-sproba-ostatochnogo-virishennya-naukovoi-problemi> (дата звернення – 20.02.2017).
2. Гетьманчук О. Вимушений президент Б. Коморовський. URL: <http://www.dt.ua/articles/74816> (дата звернення – 25.05.2017).
3. Закон про героїзацію УПА унеможлиблює українсько-польський діалог, – Коморовський. URL: http://ipress.ua/news/komarovskyu_rozkrytykuvav_zakon_pro_geroizatsiyu_upa_120434.html (дата звернення – 20.02.2017).
4. Киридон А.,Троян С. Українсько-польський діалог в умовах Революції Гідності (2013–2014 рр.) // INTERMARUM: історія, політика, культура. 2015. Вип. 2. С. 277–285.
5. Климець Н. Співпраця України та Польщі: два роки після розширення ЄС. URL: <http://eu.prostir.ua/library/1274.html> (дата звернення – 21.04.2016).
6. Про присвоєння С. Бандері звання Герой України : Указ президента України від 20 січня 2010 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/46/2010> (дата звернення – 24.12.2017).
7. Резолюція Європейського Парламенту щодо України від 13 січня 2005 р. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=224180636 (дата звернення – 24.12.2017).
8. Экс-премьер Польши осудил присвоение Бандере звания героя // Корреспондент. 2010. 24 января. URL: <http://korrespondent.net/ukraine/politics/1039287-eks-premer-polshi-osudil-prisvoenie-bandere-zvaniya-geroya> (дата звернення – 05.04.2015).

Наталья Черная

Винницкий торгово-экономический институт
Киевского национального торгово-экономического университета,
доктор исторических наук, доцент (Украина)

Политика Польши относительно Украины: акценты и тенденции развития в 1991-2015 гг.

Аннотация. Проанализированы генезис политики Польши относительно Украины на

.....
протяжени 1991-2005 гг. Определены факторы, которые обусловили ее содержание и направленность развития. Значительное внимание уделено политической компоненте сотрудничества между двумя государствами, в том числе связанной с содействием официальной Варшавой успехам реализации Украиной европейского выбора внешней политики. Акцентировано на роли президентского фактора в развитии между Украиной и Польшей отношений стратегического партнерства. Определены вызовы и риски, испытание которыми в течение указанного периода прошли отношения сторон.

Ключевые слова: Украина, Республика Польша, стратегическое партнерство, внешняя политика, европейская интеграция.

ABSTRACT

Nataliia Chorna

Vinnitsia Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics
Dr. of Sciences (History), Associate Professor

Policy of Poland regarding Ukraine: accents and trends of development in 1991-2015

The policy genesis of the Republic of Poland regarding Ukraine during 1991-2015 was analyzed. The factors conditioning its meaning and trend of the development were determined. A great attention was paid to the political component of cooperation between two states, including the one related to contribution of the official Warsaw to the successes of implementation of the European choice of the external policy by Ukraine. It was mentioned that the interest of the Republic of Poland in the integration of Ukraine in the European-Atlantic area was caused by the intention, firstly, to minimize the potentially existing danger of the Russian aggression on the Polish Eastern Border, secondly to strengthen the leadership position of the Central-Eastern Europe, join the first line of the EU Member-States and to strengthen the geopolitical importance of the state at the level of the world community. In fact, the official Warsaw started performing the mission of the lobbyist of the Ukrainian interests at the level of NATO and EU immediately after becoming a full member therein.

The role of the presidential factor in the development of the strategic partnership relations between Ukraine and Poland was emphasized. In particular, it was stated that the greatest cooperation success was achieved by the Parties during the period of the reign of the Presidents A. Kwasniewski and L. Kuchma, respectively, during the presidential years of their successors the cooperation dynamics was nonlinear and the success – controversial.

A lot of attention was paid to the challenges and risks affecting the Parties' relations during the determined period. Thus, the main trials included accession of Poland to NATO and EU membership, Orange (Pomarancheva) Revolution and Revolution of Dignity in Ukraine and also, though to a lesser extent – change of the highest state authority and transformation of the political line in the higher echelons of power of Ukraine and Poland, caused by global changes, crisis phenomena in the economy, etc. The last several years the Parties' cooperation have still faced serious trial of the "historical policy" generated by the "ghosts from the past", started by the official Warsaw and taken up by the Ukrainian society.

Key words: Ukraine, the Republic of Poland, strategic partnership, foreign policy, European integration.

REFERENCES:

1. Volyn: nevdala sprobа «ostatochnoho vyrishennia» naukovoï problemy. URL: [http://ukrreal.info/ru/Analitik/119413-volin-nevdala-sprobа-ostatochnogo-virishennya-naukovoï-problemi\(data zvernennia – 20.02.2017\)](http://ukrreal.info/ru/Analitik/119413-volin-nevdala-sprobа-ostatochnogo-virishennya-naukovoï-problemi(data zvernennia – 20.02.2017)).
2. Hetmanchuk O. Vymushenyi prezydent B. Komorovskyi. URL: [http://www.dt.ua/articles/74816\(data zvernennia – 25.05.2017\)](http://www.dt.ua/articles/74816(data zvernennia – 25.05.2017)).
3. Zakon pro heroizatsiiu UPA unemozhlyvliuie ukraïnsko-polskyi dialoh, – Komorovskyi. URL: [http://ipress.ua/news/komarovskyi_rozkrytykuvav_zakon_pro_geroizatsiyu_upa_120434.html\(data zvernennia – 20.02.2017\)](http://ipress.ua/news/komarovskyi_rozkrytykuvav_zakon_pro_geroizatsiyu_upa_120434.html(data zvernennia – 20.02.2017)).
4. Kyrydon A., Troian S. Ukraïnsko-polskyi dialoh v umovakh Revoliutsii Hidnosti (2013–2014 rr.) // INTERMARUM: istoriia, polityka, kultura. 2015. Vyp. 2. S. 277–285.
5. Klymets N. Spivpratsia Ukraïny ta Polshchi: dva roky pislia rozshyrennia YeS. URL: [http://eu.prostir.ua/library/1274.html\(data zvernennia – 21.04.2016\)](http://eu.prostir.ua/library/1274.html(data zvernennia – 21.04.2016)).
6. Pro prysvoiennia S. Banderi zvanïa Heroï Ukraïny : Ukaz prezydenta Ukraïny vid 20 sichnia 2010 r. URL: [http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/46/2010\(data zvernennia – 24.12.2017\)](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/46/2010(data zvernennia – 24.12.2017)).
7. Rezoliutsiia Yevropeiskoho Parlamentu shchodo Ukraïny vid 13 sichnia 2005 r. URL:

.....
[http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=224180636\(data_zvernennia_24.12.2017\)](http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=224180636(data_zvernennia_24.12.2017)).

8. Eks-premer Polshi osudil prisvoenie Bandere zvaniya geroya// Korrespondent. 2010. 24 yanvarya. URL: [http://korrespondent.net/ukraine/politics/1039287-eks-premer-polshi-osudil-prisvoenie-bandere-zvaniya-geroya\(data_zvernennia_05.04.2015\)](http://korrespondent.net/ukraine/politics/1039287-eks-premer-polshi-osudil-prisvoenie-bandere-zvaniya-geroya(data_zvernennia_05.04.2015)).

Статтю подано до редколегії 15.01.2018 р.

УДК 94(420)

Євгеній Жмур

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
аспірант (Україна)

Олександр Неприцький

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
кандидат історичних наук, доцент (Україна)

Символи візуальної ідентифікації у національному брендінгу Республіки Польщі наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть

Анотація. У статті досліджується створення і застосування знаків візуальної ідентифікації Республіки Польщі в процесі формування національного бренду наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: логотипу на основі зображення повітряного змія, туристичного логотипу із символікою лісу, гір і моря, логотипу для комерційних та інвестиційних цілей із зображенням відкритого вікна. Республіка Польща не змогла створити єдиного символу візуальної ідентифікації країни, який став би ефективним інструментом у промоції країни, хоча, в окремих галузях були значні напрацювання у цьому напрямку.

Ключові слова: Республіка Польща, національний брендінг, візуальна ідентифікація, імідж, промоція, логотип, повітряний змій, відкрите вікно.

Візуальна ідентифікація країни має неабияке значення у світі, де символи та графічні зображення, виокремлюючись у загальному комунікаційному шумові, набагато швидше вкорінюються у пам'яті, ніж логічні конструкти. Дослідження діяльності польських державних інституцій у сфері візуальної ідентифікації країни та її народу на міжнародній арені після припинення комуністичного будівництва і обрання курсу на інтеграцію у європейське та світове співтовариство є актуальним як з теоретичного (дає можливість комплексно дослідити процес трансформації та міжнародної інтеграції країни), так і з практичного (дозволяє вивчити досягнення і помилки у використанні символічних графічних зображень для промоції держави) погляду.

Вивченням національного брендінгу Республіки Польщі, загалом, і використанням графічних образів, зокрема, займалися Ю. Запала-Венх [1], Л. Коларська-Бобінська [2], М. Фалковські [3] та інші. Підсумовуючим кабінетним дослідженням на тему образу Польщі і поляків за кордоном стала праця «Дослідження образу Польщі та польської економіки в країнах головних економічних партнерів» [4]. Цьому питанню присвячена значна кількість публікацій у засобах масової інформації [5, 6].

Метою статті є вивчення процесу створення і застосування знаків візуальної ідентифікації Республіки Польщі в процесі формування національного бренду наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть.

Польща, прагнучи сформувати потужний національний бренд, потребувала зображення, яке б легко впізнавалося і асоціювалося з країною. Класичною базою для графічної ідентифікації залишалися державні символи та національні кольори, але у випадку з Польщею, вони не забезпечували достатньої унікальності та однозначності: і орел, і білий та червоний кольори – це дуже популярні елементи у національній символіці. Тому виникла потреба у пошуку додаткових символічних графічних зображень, які б однозначно асоціювалися з Польщею і могли б виконувати роль розпізнавальних знаків для країни. Це стало дуже важливо у час публічної дипломатії, коли в процес формування міжнародного іміджу країни стали включатися не лише державні інституції, але й ЗМІ, господарські підприємства, громадські об'єднання, спортивні асоціації тощо. Альтернативний шлях – це пошук символів, що поширені в національній свідомості, і можуть становити основу для ідентифікації національного бренду (як зробили, наприклад, Голландія чи Іспанія, додавши до нього назву країни англійською мовою).

Система символів, створених для візуалізації національного бренду, у жодному випадку, не є конкурентом для офіційної символіки держави. Такі зображення виконують додаткові

Наукове видання

УДК 9

ББК 63.3(0)

Н-34

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія. Вип. 26. Збірник наукових праць / За заг. ред. проф. О.А. Мельничука. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. – 354 с.

Збірник включений до переліку наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з історичних наук (Наказ МОН України №528 від 12.05.2015 р.)

Видання включено до міжнародної наукометричної бази INDEX COPERNICUS

Головний редактор Мельничук О.А.
Заступник головного редактора Зінько Ю.А.
Відповідальний секретар Войнаровський А.В.

Технічний редактор Мазур І.В.

Зважаючи на свободу наукової творчості, редколегія бере до публікації й статті тих авторів, думки яких не в усьому поділяє. Відповідальність за достовірність матеріалів, фактів і висновків несуть автори публікацій. Редакційна колегія має право редагувати та скорочувати текст.

Підписано до друку 21.03.2018 р. Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 31,9.
Наклад 300 прим. Зам. №58

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д.Ю.

Видавець та виготовлювач ТОВ «Нілан-ЛТД»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК №4299 від 11.04.2012 р.
21027, а/я 8825 м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000